

ИНЪИКОСИ АСАРҲОИ УСТОД АЙНӢ ДАР ТАРБИЯИ ҲАРБӢ-ВАТАНДӢСТӢ

Кулли асарҳои бадеӣ, илмӣ ва публицистии устод Айниро рӯҳияи ватандӯстӣ фаро гирифтааст. Алалхусус муҳаббати бепоёни ин адиб ва олими забардаст нисбати халқу давлати тоҷикону тамоми давлати муктадири собиқ шӯравӣ дар асарҳои давраи ҷанги муҳофизавии бузурги шӯравӣ (1941-1945) таҷассум ёфтааст.

Беҳуда нест, ки маҳз дар ҳамин давра чунин асарҳои бадеӣ-таърихӣ устод, ба мисли «Исёни Муқаннаъ» ва «Қаҳрамони халқи тоҷик – Те-мурмалик» интишоргардидаанд. Ин худдаъвати рӯзмарра буда, бар муқобили фашизми Олмон.

Дар ҷодаи тарбияи ҳарбӣ-ватандӯстӣ, алалхусус публицистикаи давраи ҷангии устод, аҳамияти бағоят муҳимро дорост.

Адиб дар рӯзҳои ҷанг барои тарғибу тарбияи ҳарбӣ-ватандӯстии насли ҷавон бо ҷидду ҷаҳди махсус сар карда то фарорасии ғалаба аз ин ҷабҳа андаке ҳам дур нашудааст.

Ҷанӯз дар рӯзҳои аввали ҷанг, вақте ки фонди муҳофиза таъсис ёфт, устодонро табрик карда, дар бонуфузтарин рӯзномаи он-вақта «Тоҷикистони Сурх» аз 7 июли соли 1941 бо унвони «Фонди муҳофизаи табрик мекунам»

хабар дарҷ намуд. Дар қатори табрикоти таҳният устод хабар дод, ки ба Фонди муҳофиза 2000 сӯм пули нақд супоридааст.

Аз ҳама муҳим барои ғалаба мақолаҳои очеркҳои публицистии адиб ва олими бузург буданд, ки дар саҳифаҳои рӯзномаи номбурда паи ҳам интишор мегаштанд.

Чунин мақолаҳои очеркҳои устод ба монанди «Чингизӣ асри 20» (10 августи 1941), «Деви ҳафтсар» (24 августи соли 1941), «Шерзод» (23 феввали соли 1942), «Талвосаи ҷонканин даррандаи захмдор» (10 августи соли 1942), «Ҳар зарар расонандаи одамро нест кардан зарур» (22 августи 1942), «Модар-Ватан» (26 сентябри 1942), «Бисту панҷсол» (7 ноябри соли соли 1942), «Бадбӯӣ будааст» (26 декабри соли 1942), «Ҳари бедум» (28 майи соли 1943) ва ғайраро то ҳол ҳаводорони илму адаб ва умуман мардум мехонанд.

Дар онҳо таҳлили воқеа ва маҷозии ҷанг, мақсаду мароми фашизми манфур инъикос ёфтааст. Ҳисси ғазаби адиб нисбати душмани ғаддор дар образҳои деви ҳафтсар, хари бедум ва ғайра барҷаста нишон дода шудааст. Муаллиф дар рӯзҳои мудҳиштарин дақиқае ҳам рӯҳафтаи нашуда, ба ғалаба боварии комил дошт. Нисбати ин аз қари сарчашмаҳои афсонавӣ ва эҷодиёти шифоии

халқ илҳом гирифта, қуввату қудрати Ватани шӯравиро бо Шерзод барин қаҳрамонон ташбеҳу тасвир додааст. Қаҳрамони воқеии ӯ – Ватан бо чунин фарзандони қаҳрамонӣ ба қудрати мағлубнопазир ноил гаштааст.

Дар публицистикаи адиб ҳисси ифтихор нисбати Ватан, бузургии мақом ва қарзи фарзанд будани ҳифзи он баръало эҳсос мегардад. Беҳуда нест, ки навиштаҳои адиб садҳо ҳазор ҷавонро ба набардҳои шадиди зиддигитлерӣ барҳезонданд. Даҳҳо тоҷикистониён аз он набардҳо бо сари баланду унвони олии қаҳрамони кули шӯравӣ, ҳазорҳо бо муқофотҳои баланд баргашта, дар ғалабаи таърихӣ ҳиссагузори намудаанд.

Ҳиссагузори устод Айни дар ғалаба аз қаҳрамонони ҷанг кам нест. Асарҳои безаволу публицистикаи муборизи он бо гузашти аём ба қудрати кавитар ноил гашта ба ҳаёти халқаш ба ҳама мушқилию бурдбории он дар ҳамбастагии адабист.

*Давлатов Р. – омӯзгори кафедраи
Фанҳои гуманитарӣ*

НУРАФШОН

ДУШАНБЕ 22-январи соли 2018 №1 (37)

Наирияти Донишқадаи энергетикӣи Тоҷикистон

САРВАРИИ ӮРО ЗИЁДА АЗ 2300

СОЛ ИНТИЗОР БУДЕМ

Бо ифтихор меғӯям, ки бори аввал дар тули таърихи зиёда аз панҷазорсолаи мавҷудияти миллат, сарвару пешвои он – Эмомалӣ Раҳмон дар суҳанрониҳои худ аз минбарҳои баландпояи байналмилалӣ-ву ватанӣ, инчунин дар китобу асарҳои худашон ба ҳамватанону олами башарӣ эълон доштанд, ки: «Тоҷикон дар қатори миллатҳои тамаддунофару пешрафтаи дунё ҷойгиранду фарзандони хирадманди он ба оламиён тамаддун додаанд». Бешак, ҳар як тоҷику тоҷикзабони боору номус ва донишмандони олам аз ин огоҳӣ доштанду доранд, вале аз ҷониби Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба тариқи қатъиву боварибахшу пурифтихору боэътимод ироа шудани он, ба ин саҳифаи таърихи миллат муҳри давлатии воқеиятро гузошт.

Баъди ҳазорсолаҳои Президенти мухтарам Тоҷикистон сарвари миллат ҳастанд, ки дарсҳои нахустини худшиносии миллӣ ва

ватандӯстиву ватанпарастиро дар суҳанронию китобҳои арзишманди худ, аз ҷумла «Аз Ориён то Сомониён», «Тоҷикон дар оинаи таърих», «Дин ва ҷомеа», «Мавлоно ва тамаддуни инсонӣ» ба ҳамватанону оламиён пешниҳод кардаанд. Ба хотири сарчамъиву ваҳдати миллат аввалин шиорҳои пур аз меҳр ба ватан – Тоҷикистони азиз аз забони Сарвари миллат садо доданд, ки: «Мо як Ватан дорем, ки номаш Тоҷикистон мебошад!» ва ё «Тоҷикистони озоду соҳибистиклол-Ватани маҳбуби ҳамаи мо!» аз ҷумлаи онҳост.

Таҳти сарвари мухтарам Эмомалӣ Раҳмон, Ҳизби Халқии Демократии Тоҷикистон масъулияти олии ватансозӣ ва таъмини амнияти осудагии Тоҷикистон ва халқи онро ба душ дорад. Хушбахтона имрӯз дар Тоҷикистон амнияти осудагӣ таъмин ва яке аз сарчашмаҳои асосияш, аз диди мо, дар он аст, ки Пешвои хизбадон, ҳамчун аввалин роҳбари сиёсии давлати соҳибистиклоли Тоҷикон дар дохили хонаи Худо-Қаъбаи муқаррама, дар намозгоҳи Паёмбари Худо ва мақоми Иброҳими Халилulloҳ ибодати парвардигорро ба ҷо оварда, амнияти осудагии халқудавлати Тоҷикистонро илтиҷо кардааст. Тибқи ояти 97, сурраи Оли Имрони Қуръони Карим бошад: «Ҳар касе, ки дар дохили Хонаи Худо, мақоми Иброҳим ва намозгоҳи Паёмбари Худо ворид шуда бошад, дар амни Худо аст». Пас баъди ин сухани Худованд хулосаи дигаре буда метаваонад? Албатта не!

Боиси ифтихору дарси ҳикмат аст, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раиси Муаззами ХҚДТ мухтарам Эмомалӣ Раҳмон бо ташаббускориҳои наҷиб, ибрати шахсӣ ва иродаи нерӯмандии худ, ҷиҳати таъмини амнияти осоиштагиву рушду нумӯи ватани азизамон, ҳамчун Пешвои миллат, халқро ба созандагиву бунёдкорӣ ва худшиносии миллӣ ватанпарастӣ ҳидоят намуда, дар олами башарӣ ҳамчун пешвои асри ххI эътироф ва дар қатори 500 мусулмони бехтарини дунё пазируфта шудааст.

Ализода Аҳмадҷон, мушовири ректор

НУРАФШОН

МУҲАРРИРИ МАСЪУЛ:

Абдуллоев Бахтиёр

ТАРРОҲ:

Абдуллоев БАХТИЁР

Наирияти Донишқадаи

энергетикӣи Тоҷикистон

Web: www.det.tj

тел: 777-07-65-85

ҲАЙАТИ МУШОВАРА:

Назарзода Хайрулло

Кибриё Мирзоева

Зарина Шарифова

Ба хотири гуногун-андеш матолибе низ нашр мешаванд, ки рӯзнома зимнан метаваонад бо муаллифони ҳамакидаи набошад ва масъулияти онро ба душ нагирад.

Рӯзнома мохе як маротиба дар Маркази инноватсионӣ ва парки технологияи Донишқадаи энергетикӣи Тоҷикистон нашр мешавад. Нишонии мо: валоити Хатлон ноҳияи Бохтар

СОҲАИ «ИҚТИСОДИЁТИ САБЗ» РУШД МЕЁБАД

Суханҳои Пешвои миллат оиди соҳаи энергетика дар Паёми худ ба Маҷлиси Олий 22.12.2017

4 миллиарду 700 миллион сомонӣ харҷ гардид ва дар соли 2018 ба ин мақсад қариб 5 миллиард сомонӣ пешбинӣ шудааст. Илова бар ин, холо барои навсозии системаи энергетикаи кишвар ва бунёди инфрасохтори зарурии сироти он татбиқи 7 лоиҳаи давлатии сармоягузорӣ ба маблағи 8,1 миллиард сомонӣ идома дошта, дар маҷмӯъ, барои рушди соҳа беш аз 21 миллиард сомонӣ (яъне 2 миллиарду 400 миллион доллари амрикоӣ) равона гардидааст.

Бо роҳандозӣ гардида ни тадбирҳои Ҳукумати мамлакат дар ин самт мо

тавонистем, ки аввалин бор дар замони соҳибистиклолӣ дар давраи тирамоҳу зимистон аҳолии кишвар ва соҳаҳои иҷтимоиву иқтисодиро бо нерӯи барқ бе маҳдудият таъмин намоем. Дар баробари ин, истеъмолкунандагон ва тамоми сокинонро зарур аст, ки барои кам кардани талафоти нерӯи барқ ва истифодаи сарфақоронаи он, аз ҷумла тавассути истифодаи васеи технологияҳои каммасраф кӯшиш намоянд.

Дар ин сурат мо метавонем дар се соли оянда ба истиклолияти энергетикӣ ноил гардем. Бинобар ин, Ҳукумати кишвар вазифадор карда мешавад, ки доир ба тақмили низоми ташкиливу идоракунии таъминот бо барқ, аз ҷумла оид ба таҷдиди сохтори Ширкати «Барқи Тоҷик», баҳисобгирӣ, кам намудани талафоти техникаи нерӯи барқ ва баланд бардоштани маърифати аҳоли чихати истифодаи оқилонаи он тадбирҳои зарурӣ андешад.

Тарифи миёнаи як киловатт-соат нерӯи барқ ба аҳоли дар кишварҳои аъзои Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил, ба мисли Қазоқистон 30 дирам, Россия 38-40 дирам, Беларус 44-45 дирам, Ўзбекистон 53-55 дирам, Арманистон - 80 дирам буда, дар Авруп, аз ҷумла Дания, Олмон, Белгия ва дигарҳо ҳатто 2,8-3 сомониро ташкил медиҳад. Дар Тоҷикистон нархи як киловатт соат барқ ҳамагӣ 17 дирамро ташкил медиҳад.

Тоҷикистон дар арсаи байналмилалӣ яке аз кишварҳои татбиқкунандаи «иқтисодиёти сабз» маҳсуб ёфта, аз лиҳози истифодаи манбаъҳои таҷдидшавандаи энергия дар қатори шаш мамлақати пешсафи сайёра қарор дорад, зеро 98 фоизи барқ тавассути нерӯгоҳҳои барқи обӣ истеҳсол мешавад.

Дар баробари бунёди иншооти нави тавлиди нерӯи барқи обӣ имрӯз зарурати таҷдиди нерӯгоҳҳои амалкунанда пеш омадааст, ки сармоягузори зиёдро тақозо менамояд.

Лоиҳаи таҷдиди нерӯгоҳи барқи оби «Норак» дар ду марҳала бо ҷалби 6 миллиард сомонӣ пешбинӣ шуда, марҳалаи якуми он оғоз ёфт.

Дар самти татбиқи лоиҳаи таҷдиди нерӯгоҳи барқи оби «Сарбанд» ба маблағи 1,1 миллиард сомонӣ корҳо оғоз ёфта, агрегати якуми он соли 2018 ба кор андохта мешавад.

Нерӯгоҳи барқи оби «Қайроққум» яке аз қуҳнатарин нерӯгоҳҳо буда, аз соли 1957 мавриди истифода қарор дорад. Барои таҷдиди ин нерӯгоҳ 600 миллион сомонӣ ҷалб гардида, корҳо тибқи лоиҳа соли оянда оғоз мешаванд.

Дар маҷмӯъ, барои таҷдиди нерӯгоҳҳои амалкунанда беш аз 8 миллиард сомонӣ равона мегардад.

Барои бунёди нерӯгоҳи барқи оби «Роғун» соли 2017-ум аз ҳамаи манбаъҳо

ТЕРОРИЗМ ВА ЭКСТРЕМИЗМ ПАДИДАИ НОМАТЛУБ ДАР ҚОМЕА

Экстремизми имрӯза низ дар ғайолияти худ ҳамаи методҳои экстремизми гузаштаро истифода мебаранд, ки инҳо: тозакунии этноконфессионалӣ, истифодаи генотсид (истифодаи қатли оммавӣ бо сабабҳои наҷодӣ, миллӣ, маънавия), зуд-зуд бардоштани шуришу исёнҳо ва муборизаҳои яроқнокро бо мақсади ба даст овардани ҳокимият, ба ҷанг бархестани экстремистони динӣ, ба инсоният зулми маънавию равонӣ расонидан.

Экстремистони маънавия ҳукуку озодихоро маҳдуд мекунад ва ба конфессияи яқдигарӣ таҳқирҳо мекунад. Қуллаи баланди экстремизми динии муосир гузаронидани сиёсати тарс ва террор мебошад, ҳосияти дигари экстремизми динӣ дар он аст, ки вай таасубро эҷод мекунад ва дар асоси он терроризм авҷ мегирад.

Дар замони ҳозира ташкилотҳои динии экстремистии террористӣ дар ҳар як дин мавҷуд аст. Бо ёрии ин ташкилотҳо теократия кӯшиш мекунад, ки ба олам назари ба худ ҳоси вазиятро қорӣ кунад. Вай кӯшиш мекунад, ки олами динӣ ва дунявиро ба худ тобеъ кунад. Экстремистон ва мутаасибони муосири динӣ ҳаракат мекунад, ки идеяҳои маънавияи худро ба гардани дигарон бор кунад.

Онҳо ҳаракат мекарданд, ки рақибони худро мағлуб кунанд ва дар ҳолати зарурӣ онҳоро нест кунанд, маҳсусан сахми ташкилотҳои исломӣ дар ин бобат хеле қалон аст. Агар чанде мегуянд, ки ислом дини сулҳпарвару таҳамулпазир аст, вале фаромӯш набояд кард, ки олам имрӯзҳо маҳз аз таҷдиди исломгароён ранҷ мебаранд.

То имрӯз дар дунё зиёда аз 200 ташкилотҳои экстремистӣ ва террористӣ амал мекунад ва яке аз онҳо ташкилҳои «давлати исломӣ» дар ҳудуди давлатҳои Ироқ, Лубнон ва Сирия мебошад. Агар чанде онро ягон давлат эътироф накарда бошад ҳам алақай сохтори худро ташкил карда истоданд. Баъзан аз баҳсу мунозираҳо ва таҳлилҳои динӣ ғояҳои иҷтимоии озодӣ, адолат, шарафи инсонӣ ба вучуд меояд, ки боиси пешрафти гуманистии қомеаи инсонӣ мегардад.

Намояндагони динҳои гуногун ба обурӯ ва манзалаи анъанавии худ дар қомеа тақия карда бо ахлоқи ҳамидаи инсонӣ ва маънавияти баланд

ба муқобили озмоишҳои ҳатариноки иҷтимоӣ мебароянд. Онҳо дар тақмили сохтори қомеаи ғайри ба сулҳу ваҳдат овардани муноқишаҳои гуногун дар қомеа мусоидат намуда, ҳамин тариқ, дар равандҳои ба вучуд овардани арзишҳои нави қомеаи ғайри, дар ташаққули оилаҳои муосир ғайрола на иштирок менамояд.

Дар китоби муқаддаси Қуръон навишта шудааст, ки Оллоҳ одамро аз рӯи фарқиятҳои маънавия, синфӣ, миллӣ, забонӣ наофаридаст. Дар ислом ҷунун ақидаро дар хусуси он, ки шахсияти инсон маҳз дар муҳити қомеа ташаққулу меёбад эътироф мекунад.

Тибқи таҳлилҳои омӯри қавонони тоҷик дар гушаю қанорҳои Руссия бо машаққат меҳнат карда ҳаққи меҳнати гирифташонро ба ҷои он, ки ба оилаҳои ғайри раван кунад, ба гуруҳҳои террористии «Давлати исломӣ» равона мекунад. Вақте, ки қадонбинии илмӣ қомеаро фаро нагирифтааст, бесаводӣ, гумроҳӣ, ифрот ва зурварии терроризм ҷои онро пур мекунад.

Акнун имрӯз гуруҳи террористии «Давлати исломӣ» дар яқҷоягӣ бо «Толибон», «ҳаракати исломии Ўзбекистон» ва ташкилотҳои дигари террористӣ, ки байат (ҳамраӣ, дастгирӣ)-и худро эълон карданд қобил аст муноқибаҳои геополитикиро дар Осиёи Марказӣ тағйир диҳад ва вазъияти дохилии сиёсати мамлакатҳои ин минтақаро ноустувор гардонад.

Аз рӯи манбаҳои гуногун шумораи размандагони давлати исломӣ зиёда аз 30 ҳазор ва тарафдорони онҳоро зиёда аз 80 ҳазор ҳисоб мекунад. Сину соли онҳо аз панҷсола боло сар мешаванд. Ин гуруҳ на танҳо дар тамоми мамлакатҳои мусулмонии олам обурӯ дорад. Сафи онҳоро аз мамлакатҳои аврупоӣ аз ҳисоби наҷодҳо, синфҳо, табақаҳо ва гуруҳҳои гуногуни синнусолино иҷтимоӣ пур мекунад.

Баъди ҳамроҳшавии толибон ба «Давлати исломӣ» роҳбари Ҳаракати исломии Ўзбекистон У. Ғоӣ гуруҳи худро ҳамчун як қисмати давлати исломӣ эълон кард. Акнун дар мамлакатҳои Осиёи Марказӣ тамоми омилҳои сарзадани табодулоту иҷтимоӣ фароҳам оварда шудааст. Маҳсусан барои ба вучуд омадани халифат дар ин кишварҳо заминаҳо ба вучуд омадааст.

Барои муқобилият нишон додан ба ин гуруҳҳои террористӣ ИМА ба мамлакатҳои Осиё

ёи Миёна имконияти ёрии техникаӣ ва ҳарбӣ додан надорад. Ғайр аз он ин мамлакат намеҳақад муносибаташро бо иттифокчиёнаш бад кунад. Дар ин роҳ Федератсияи Россия ягона давлати мусоид барои мамлакатҳои Осиёи Марказӣ мебошад, ки тайёр аст, дар доираи Созмони Ҳамкории Шанхай (ШОС) ва ОДКБ ёрии техникаӣ ва ҳарбӣ расонад.

Имрӯзҳо «Давлати исломӣ» нафақат қавонмардон, балки инҷунин онҳо бачаҳои хурдсоли панҷсола ва аз панҷсола боло, занҳо ва қалонсолонро низ дар ҷанг истифода мебаранд Маҳсусан Бачаҳои хурдсолро қанҷо додани рақибон дар сафи пеш мегузоранд. Онҳоро аз хурдӣ дар рӯҳии бераҳмӣ, нотарсӣ ва одамқушӣ тарбия мекунад.

Размандагони давлати исломӣ дар симои бачаҳои хурдсол барои қандин наслҳои дигар проблема эҷод мекунад. Дар қаламрави ин гуруҳҳо қандин мактабҳо мавҷуд аст, ки барои тайёр намудани қори ҳарбӣ дарсҳо ва машқҳои таърихӣ ҳарбиро мегузаранд. Вақти он расидааст, ки имрӯзҳо нисбати амалҳои даҳшатангезии ин гуруҳҳои террористӣ тамоми қомеаи қадонӣ дар қанор наистад. Ин гуруҳҳо на фақат нисбат ба қони журналистон таҳдид мекунад, онҳо инҷунин ба озодандешӣ, пешравии илм, техника, технология, фарҳанг ва тамоми анъанаҳои пешқадами мо низ таҳдид мекунад.

Ба муқобили ин душманони тамоми башарият, ки бо шиору даъватҳои исломӣ одамнорро гумроҳ карда ба доми худ кашидани истодаанд дар яқҷоягӣ муборизаи оштинопазир бурдан зарур аст. Қадон то рафт ба сӯи ягонагӣ ва дар робитаи байниҳамдигарӣ майл карда истода, масъалаҳои муҳими ҳастии инсон акнун глобалӣ шуда истодааст.

Хулоса, ҳалли масъалаҳои глобалӣ дар ҳолате имкон дорад, ки агар оқибатҳои мудҳиши ин ҳодисаҳо аз тарафи тамоми инсоният дарк карда шавад. Замони муосир тафаккури нави сиёсиро тақозо дорад, яъне фаҳмиши он, ки мамлакатҳо ва тамоми халқҳои дунё дар доираи манфиатҳои умумӣ, гӯё онҳо дар саёраи мо аъзоёни киштии ягонаанд.

Умаров Х., омӯзгори кафедраи Ҷанҷои гуманитарӣ

Соли 2018 соли рушди сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ

Сайёҳӣ яке аз соҳаҳои муҳими бо шугл фаро гирифтани аҳолии қобили меҳнат, баланд бардоштани сатҳи зиндагии мардум, рушди дигар соҳаҳои хизматрасонию истеҳсоли, инчунин, муаррификунандаи таъриху фарҳанг, табиат ва анъанаҳои миллий ба ҳисоб меравад.

Пешвои миллат дар Паёми имсолаи худ ба Мальисӣ Олӣ бо мақсади тараққи додани соҳаи сайёҳӣ, муаррифии шоиности имкониятҳои сайёҳии мамлакат ва фарҳангии миллиӣ дар арсаи байналмилалӣ, инчунин, ҷалби сармоя ба инфрасохтори сайёҳӣ соли 2018-ро дар кишвар Соли рушди сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ эълон намуданд. Барои рушди ин соҳа дар кишвар ҳамаи заминаҳои зарурӣ метёрии ҳуқуқӣ фароҳам оварда шуда, илова бар ин, як силсила чораҳои ҳавасмандкунӣ низ тағбиқ гардидаанд.

Аз ҷумла, воридоти таҷизот ва масолеҳи сохтмон барои иншооти сайёҳӣ аз пардохтҳои андозу гумрук ва ширкатҳои сайёҳӣ дар панҷ соли аввали фаъолиятишон аз пардохти андоз аз ғайри соҳаи онҳо озод карда шудаанд. Қобили зикр аст, ки тайи солҳои охир дар Тоҷикистон низоми содакардашудаи равобити барои шаҳрвандони 80 кишвари ҷаҳон ҷорӣ гардида, шабакаи ягонаи электронӣ ба қор андохта шудааст. Тибқи арзёбии соҳаҳои бонифузи байналмилалӣ ҳоло Тоҷикистон аз лиҳози низоми содаи гирифтани равобити навӣ сайёҳӣ дар рӯйхати панҷ кишвари пешсафи ҷаҳон мавқеи ҷорумро ишғол менамояд. Шароити мусоиди табиӣ ва иқлими Тоҷикистон барои бароҳ мондани хизматрасонии муосири сайёҳӣ ва инкишофи намудҳои гуногуни он имконияти беҳтарин муҳайё кардааст. Яке аз масъалаҳои ҳалталаб барои рушди сайёҳӣ баланд бардоштани сатҳи сифати хизматрасонии мусофирнашонӣ аз ҷониби Ширкати ҳавопаймоии давлатии "Тоҷик Эйр" ва Корхонаи воҳиди давлатии "Роҳи оҳани Тоҷикистон" мебошад.

Сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ на танҳо асоси бодоравии сатҳи иқтисодию иҷтимоии кишвар, балки муаррифгари тамаддуну фарҳангмиллӣ дар арсаи ҷаҳонӣ мебошад. Аз ин рӯ вазифаи ҳар яке аз он иборат аст, ки баҳри татбиқи он саҳми арзандаи ҳешро бигузоре.

Аз Паёми Пешвои миллат ба Маҷлиси Олӣ
22.12.2017

Солимии аҳли ҷомеа дар мадди аввал аст

Таъмин намудани аҳоли бо маҳсулоти хушсифат, ки шартӣ асосии солимии мардум мебошад, яке аз масъалаҳои муҳим ба ҳисоб меравад.

Вале ҳолатҳои аз ҷониби соҳибкорону тоҷирон бо ҳар роҳу васила ба бозори истеъмолӣ кишвар ворид намудани маҳсулоти пастсифат ба назар мерасанд, ки ба саломатии шаҳрвандон зараровар аст. Хукумати мамлакат барои мукамал гардонидани низоми идораи давлатии санитариву фитосанитарӣ, стандартгизатсия, сертификатсия ва назорати байторӣ тағйироти сохтории заруриро амалӣ намуда истодааст. Ҷиҳати пешгирии воридоти молу маҳсулоти пастсифат ва ғайристандартӣ мақомотҳои ваколатдорро зарур аст, ки доир ба риояи ҳатмии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон» чораҳои таъхирнопазир андешанд. Тибқи маълумотҳо вобаста ба санҷиши сифати маҳсулоти воридотӣ дар 196 ширкати тичоратӣ нишон дод, ки ба кишвар ҳамасола 500-600 тонна бозичаҳои гуногун аз 20 давлати дунё ворид мешаванд, ки 90 фоизи онҳо аз рӯи сифат ба талаботи бехатарӣ мувофиқ нестанд ва ба саломатии кӯдакон зараровар мебошанд. Баъзан ҳолатҳои мешавад, ки баъзе соҳибкорон манфиатҳои худро дар ҷои аввал гузошта, солимии аҳли ҷомеа ро паси пушт мекунанд.

Аз Паёми Пешвои миллат ба Маҷлиси Олӣ
22.12.2017

ОДОБИ МУОШИРАТИ ОМУЗГОР

Кибриё Мирзоева- номзади илмҳои педагогӣ

Одоби муошират дар кори таълиму тарбияи маънавии насли ҷавонниҳоят зарур аст. Азбаски одоби муошират дар кори таълиму тарбия ҳамчун воситаи гузаронидани таъсири тарбиявӣ истифода бурда мешавад, онро такти педагогӣ низ меноманд.

Одоби муоширати педагогӣ он аст, ки омӯзгор аз воситаҳои тарбиявӣ бо меъри муайян, бомавқеъ ҷи гуна натиҷа додани онҳоро пешбини карда, мувофиқи хусусиятҳои синусоли ва фардӣ-психологӣ толибилмон оқилона истифода барад, ба иззати нафси толибилмон нарасад, ҳангоми истифода бурдани воситаҳои тарбия шитоб накунад.

Суоле ба миён меояд, ки оё дар ҷараёни таълиму тарбия донишмандони одоби муошират зарур аст?

Ҳар як толибилмон барои таълиму тарбия гирифтани мактаб (мактаби олий ё коллеҷу литсейҳои касби ва ғ...) меояд, дар онла ва мактаби тахсилоти умумӣ ба ягон тарзи муайяни зиндагӣ одад кардааст ва он тартибот ба ин мувофиқ нест ва ҳатто баъзан муҳолиф аст. Бинобар ин, ба тартиби макотиби олий дарҳол риоя намекунад. Аз ин рӯ ҷавон ба ҳар як талаботи мактаби олий, ки барояш ҷизи нав аст, муқобилият нишон медиҳад. Ин қобилиятро педагогӣ барҷаста А.С.Макаренко муайян намуда, ҷуқур омӯхтани онро тавсия намудааст. Асосҳои физиологӣ ба тарбияи муқобилият нишон додани шахс дар таълимоти И.П. Павлов оид ба зиддияти пайдоиш дар стереотипҳои динамикӣ инъикоси пурра ёфтааст.

Тарбия аз нуқтаи назари илми физиология ба вучуд овардани системаи устувори стереотипи динамикӣ мебошад. Пайдоиши стереотипи динамикӣ протсеи душвор буда ба-

роӣ аз як шароити зиндагӣ ба дигар гузаштани шахс муаммоҳоро эҷод менамояд. Ҷунончи; аз як тараф, пуслухи майнаи сар бинабар хусусияти пластикӣ, ҷъне тағйирёбанда доштани рефлексоҳои шартиро ба система дароварда, стереотипи динамикиро тағйир медиҳад, аз тарафи дигар, стереотипи пештара ҳосилкардашударо нигоҳ медорад. Душвори дар он аст, ки ҳамаи устувори стереотипи пештара барои ба вучуд овардани стереотипи нав монеа мешавад. Аз ин ҷост, ки аз як шароити зиндагӣ ба шароити дигар гузаштани барои шахс душвор мешавад. Бинобар ин ба омӯзгор лозим аст, ки вай на танҳо алоқаҳои муваққати навро ба вучуд оварда куҳнаро мустаҳкам намояд, балки аксар вақт алоқаи муваққати нолозим ва зарарнокро вайрон кунад. Ана ҳамаи устувори стереотипи динамикӣ меҳнати вазнини асаб, ки барои вайрон кардани он лозим аст, сабаби ба тарбияи муқобилият нишон додани ҷавон мегардад. Ин гуна муқобилиятро аксар вақт дар курсҳои аввал мушоҳида менамоем.

Тараққиёти пуравчи бабалогатрасӣ, тараққиёти қобилияти кори мустақилонаи ақлӣ, кӯшиши худмуайянкунии шахс-ҳамаи инҳо чунин хусусияти ба навҷавон ҳосро ба вучуд меоварад, ки ӯ худро ҳамчун шахси қалонсол ҳис мекунанд. Аз ин рӯ бе ҳеҷ гуна асос ба таъсири одамони қалонсол муқобилият нишон медиҳад. Муқобилияти наврасону ҷавонон ба таъсири тарбиявӣ ба дараҷаҳои гуногун зоҳир мегардад. Баъзан онҳо бе ҳеҷ ягон сабаб супориши омӯзгорро иҷро намекунанд. Ин муқобилияти онҳо нофаъоласт. Баъзан чунин мешавад, ки баръакси супориши омӯзгор рафтор менамоянд. Ин муқобилияти онҳо фаъол аст. Ин хислатҳои

онҳоро ба инобат гирифта, волидон ва омӯзгоронро мебояд, ки бо эшон эҳтиёткорона муносибат намоянд.

Одоби муошират ба он равона карда мешавад, ки ҷавон ва ё наврас ба рафтору кирдори худ худаш баҳо дода метавонистаги шавад ва бо ҳамаи воситаи вай ҳамчун шахсе, ки хусусиятҳои маънавий ба ӯ хос аст, ба қалон расад, иззати нафси худ, шаъну шарафиро нигоҳ дорад, дар назди коллектив масъулият ва уҳдадорӣ худро ҳис кунад, баҳри аз худ намудани дониш, ҳангоми фаъолияти меҳнати бо рафикоии худ, аз худаш қалонсолону хурдсолон аз рӯи одоби муносибат карда тавонад.

Дар кори таълиму тарбия тарзи гуфторӣ омӯзгор, ҷъне бо қадом оҳанг ба ҳонанда муҷричат кардани ӯ аҳамияти қалон дорад. Омӯзгоре, ки ба ҳонанда бо оҳанги самими ва муқаррари муҷричат мекунанд, ба қувваи онҳо бовари дошта, ба иҷрои вазифаи шубҳае надорад, ҳонандагон низ ӯро дуст медоранд, ҳурмат мекунанд, супоришҳои сари вақт иҷро менамоянд.

Дар раванди одоби муоширати педагогӣ бо ҷавонону наврасон самимона муносибат кардани омӯзгор муҳим аст. Ҷунончи бо қару ғазаб, вале бо дилсӯзи ва самимона ба наврас ё ҷавон муҷричат кардани як омӯзгор нисбат ба омӯзгори дигар, ки ба наврас ё ҷавон, мулоим гап мезанаду, вале «ҳисси дилсӯзи» надорад ба наврас ё ҷавон бисёртар ва хубтар таъсир мебахшад.

Маълум аст, ки дар кори таълиму тарбия таърифу тавсиф ва танқиду танбех ҳамчун воситаҳои бехтар намудани сифати дониш ва интизоми толибилмон истифода бурда мешавад. Барои он, ки ҳамаи воситаҳои тарбиявӣ дуруст ва бомавқеъ истифода бурда шавад, инчунин натиҷаи хуб диҳад, ба одоби муошират риоя кардан лозим аст. Одоби муомила ё муошират дар вақти бо падару модар муносибат кардани омӯзгор низ аҳамияти қалон дорад. Ҳамакори бо волидайн воситаи муҳими тарбияи наврасону ҷавонон маҳсуб мебад. Вале қайд бояд намуд, ки омӯзгороне ёфт мешаванд, ки боиси озурдаотии волидайн мегардад. Омӯзгори ботачриба бо волидайн на танҳо дар ҳолати бадҳондани фарзанди ӯ воҳури мегузаронад, балки сараввал оиди фарҳанг, ки фарзандаш шавку рағбат дораду баҳои хуб мегарад, суҳанро оғоз намуда пасон аз қафомони ҳонанда дар фарҳанги алоҳида ва рафтору ҳонанда бо муомилаи хуб маълумот дода роҳҳои бехтар намудани таълиму тарбияи онро ба волидайн пешниҳод менамояд.

Хулоса омӯзгор ҳамчун тарбиятгар аз ҳар ҷиҳат; ҳам аз ҷиҳати маълумот, ҳам аз ҷиҳати маданият ва ҳам аз ҷиҳати рафтору муомила бояд барои ҷавонону наврасон намунаи иборат бошад.

НАЗАРИ ПЕДАГОГИ БА МАФҲУМИ ТЕХНОЛОГИЯИ ЗАМОНАВИИ МАЪЛУМОТ-ҲАМЧУН УНСУРИ МУҲИМИ РУШДИ ҚОМЕА

Асри XXI марҳалаи нави инкишофи тамаддун аст. Он асри қомеаи иттилолотӣ, коммуникатсия, техника ва технология, асри муносибати эҳтиёткорона ба муҳити зист ва саломати инсон аст. Давраи нави инкишоф, пеш аз ҳама, хусни тафоҳумро тақозо менамояд, ки навсозиҳои маълумот ба манфиати шахс, ҷамъият, табиат ва давлат бошанд. Мазмуну мундариҷаи нави маълумот дар нақша, барнома ва дастурҳои таълими мувофиқи синну сол, ҷаҳонбинӣ, қобилият, завқу хоҳиш ва маданияти ҳуди шахс инъикос мегардад. Маълумот падидаи иҷтимоист, ки ба иқтисодиёт, фарҳанг, тараққиёти илму техника, ҳифзи муҳити зист (экология), истехсолот ва сиёсат робитаи ноғузастанӣ дорад ва як қисми ҷудонопазири шуури қомеа мебошад. Зеро, ки тибқи низоми нави маълумот бояд донишҳои илмӣ ба талабот ва шароитҳои иҷтимоӣ ва маиши инсон мувофиқ бошанд, қонунҳои инсоният, ҷамъият ва ҳамгиро шаванд, мазмуни маълумот муктадири инсонро барои созандагӣ таъмин гардонад. Омӯзиши забони хориҷӣ, махсусан русӣ ва англисӣ дар ҳамбастагӣ бо забони модарӣ аз синфҳои ибтидоӣ оғоз меёбад ва тамоми марҳилаҳои маълумотро фаро мегирад. Зарурати омӯзиши забони хориҷиро ҳамчун сарчашмаи дониш барои омӯхтани илму фарҳанги дунё, прогресси илмию техникаӣ ва воситаи муоширати байни миллатҳо бояд ба эътибор гирифт.

Маълумот равандест, ки моҳиятан ба манфиати шахс, ҷамъият, давлат ва табиат ниғаронида шудааст. Соҳибмаълумот инсонест, ки дар рӯи суннату анъанаҳои халқи худ, фарҳанги миллий, арзишҳои умумибашарӣ тарбия гирифта, муттаасил дар бораи ҷамъият, тафаккури инсон, табиат ва ҳифзи он, техника, технология ва тарзи ҳаёти солим дониш, малака ва маҳорати муназзаму зарурӣ ҳосил карда, қори шахсӣ ва давлатӣ, ҷамъиятии хешро дар дараҷаи баланд саришта мекунад, эҳтироми худ ва халқҳои дигарро ба ҷо меорад, зиндагии хешро бошуурона ва мустақилона эҷод карда, фарзандону пайван-

дони хешро дар ҳамин рӯҳия тарбия мекунад.

Дар ҳамин замина мақсад аз таҳия ва қабули Консепсияи миллии маълумоти Тоҷикистон аз инҳо иборат мебошад:

1. Бунёди заминаи

(базисӣ) муосири маълумот дар асоси арзишҳои миллию башарӣ ва дар ҳамин замина соҳибият ва худшиносии таърихӣ фалсафӣ, шуури маънавий, ташаккули менталитети шахсию ҷамъиятӣ ва ворисият ба арзишҳои фарҳангии хувияти миллий; 2. Ворид гардидан ба фазои ягонаи байналмиллалӣ маълумот ва алоқамандӣ бо фарҳангу маърифат ва тамаддуни башарӣ. Амалӣ гаштани мақсадҳои мазкур ва пайдо кардани мазмуну мундариҷаи нави маълумот ба риояи принципҳои зерин вобаста аст: - рӯи қор овардани тадқиқотҳои бунёдӣ, ки дорои арзишҳои баланди илмию амалӣ бошанд, моҳияти фалсафаи маълумоти муосирро қушоянд, равандҳои судманди тарбия ва таълимро дар асоси барномаҳои нав (инноватсионӣ) фаро гиранд; - стандартҳои нави давлатии маълумот дар асоси меъёрҳои мавҷудаи маълумоти байналмиллалӣ такмил ва тарҳрезӣ шаванд; - ҳамгироии воқеии илм, таълим ва истехсолот ба вучуд ояд; - технологияи чадида қорӣ гардад, ки муқаррароти илмию фарҳангӣ, техникаӣ ва ахлоқии тарбиявии башарию ба инсон дастрас гардонад, ҳаракати фикри ӯро ба самти фарогирии дониш, ростию покии ахлоқ, фаросати оли, арзишҳои асили миллию башарӣ равона созад, даствардҳои илмию техникаӣ ба манфиати инсон, беҳатарию ҳаёти ҳамарӯзаи ӯ бошад; - модернизатсияи муттасим системӣ маълумот дар асоси моделҳои эътирофшуда ва ар-

зишманди системаҳои маълумоти ҷаҳони мутамаддин танзим ёбад. Маълумот бояд: ба инсон шуури инсонӣ эҳдо кунад, донишҳои зарурӣ ва арзишҳои миллию умумибашарию омӯзонад, барои ҳифзи Ватан, забон ва фарҳанги миллат омода созад, ба забон, фарҳанг ва анъанаҳои миллии халқҳои дигар эҳтиром ба ҷо оварданро тарбия намояд; инкишофи илму фарҳанг, техника, иқтисодиёту истехсолотро барои инсон. Ҷамъият ва давлат таъмин созад; технологияи нави аз худ намудани дониш, малака ва маҳоратро пайдо намояд; эҳтиёҷоти инсонро ба маълумоти муттасил дар тӯли ҳаёташ таъмин гардонад; барои ба системаи маълумоти ҷаҳони ҳамгиро намудани маълумоти ҷумҳурий ва ба ин васила аз худнамудани арзишҳои тамаддуни башарӣ шароит фароҳам оварад; шаклу методҳои нави мактабдорӣ ва идоракунии системаи маорифро ташаккул диҳад; мутахассисони соҳибмаърифат, олифаросат ва баландпоя, ки фишанги рушди қомеъаро идора карда метавонанд, ба камол расанд. Ба назардошти мақсад ва принципҳои мазкур вазифаи асосии маълумот дар маҷмӯъ иборат аз мунтазам қонъ гардонидани талаботи инсон ба инкишоф равона кардани қобилиятҳои ӯ ба ҷустуҷу ва дарёфти тарзи ҳаёти солим, таъмини рушди иҷтимоият, давлат ва ҳифзи табиат мебошад.

Норов А., Норова Ф, ассистентони кафедраи «Фанҳои гуманитарӣ»

НЕШИ КАЖДУМ НА АЗ ПАИ КИН АСТ

Мувофиқи расонаҳои ҷаҳонӣ олам Тоҷикистони азиз яке аз кишварҳои амнтарини саёра маҳсуб меёбад. Тоҷикистон аз ҷиҳати обҳои соғу мусаффо ва ошомидани дар олам яке аз ҷойҳои намоёнро ишғол менамояд.

Тоҷикистон яке аз кишварҳои беҳтарин аст, ки роҳҳои ҳамвори транзитӣ дорад. Тоҷикистон яке аз кишварҳои зеботарини дунёст, ки табиати дилкашу нотақрор дорад.

Ҷамаи ин пешравҳои Тоҷикистони азиз ба чашми ҳасудону бадбинон чун хор мехалад. Дар ҷунини ҳолатҳо Пешвои муаззамии мо борҳо таъкид месозад, ки ҳушёрӣ сиёсиро аз даст надода, ҳамеша аз паи ободу зебо гардонидани мамлакати азизи хеш бошем.

Инчунин дар бароманди навбатияш, ки бахшида ба 25 – умин солгарди Иҷлосияи тақдирсози мамлакат дар шаҳри Хучанд 16 – уми ноябр шуда гузашт, аз рузҳои сангини ба сари мардуми тоҷик омада ёдовар шуда, қайд намуданд, ки гурӯҳи тундрав дар ниқоби исломӣ бо ёрии хоҷагони хориҷии худ ҳазорҳо қавонро гумроҳ намуда, ба доми фиреби худ кашиданд ва Тоҷикистонро ба вартаи ҷанг кашида, ба гирдобҳои хоку хун оғуштакарданд. Дар натиҷа зиёда аз 150

– ҳазор нафар қушта, миллионҳо нафар хонаҳои худро тарк намуда ба мамлакатҳои хориҷа гуреза шуданд, ба иқтисодиёти кишвар зиёда аз 10 млрд доллар хисорот ворид намуд.

Хисороти моливу қониро метавон ҳисоб намуд, вале хисороте, ки ба маънавияти мардуми кишвар расонида шуд бо ягон ченак наметавон чен намуд.

Дар Тоҷикистон баъди ба даст овардани Ваҳдати миллий ба гуруҳи муҳолифин иҷозат дода шуд, ки “Ҷизби Наҳзати ислом”- и худро қушода расман фаолият намоянд.

Вақте, ки аввалин бор журналистони телевизионии Тоҷикистон барои дидани гурезагон ба қароргоҳи муваққатии онҳо ба Кампи Сахи омаданд, нахустин сухане, ки аз даҳони намоёндагони ҶНИ бурун шуд, чунин буд: “Мо ношукри қардем ва ин ношукри моро зад.”

Вале таърих гувоҳ аст, ки ин ношукрии аввалину охири онҳо набудааст. Зеро Тоҷикистон ягонаи кишвари системаи пасошурави буд, ки фаъолияти ҶНИ – ро расман иҷозат дод.

Намоёндагони ҶНИ дар Тоҷикистон соҳиби рутбаву вазифа ва тичоратҳои қалон буданд, вале бо ҷамаи ин қонъ нагардида, дубора хоستانд авзои Тоҷикистони азизро боз ҳам ноором созанд,

аммо тирашон хок хурд. Дар ҷунин ҳолат мисраҳои шоири бузург ба хотир меояд, ки гуфтааст: *Неши каждум на аз паи кин аст, Муқтазои табиаташ ин аст.*

Имрӯзҳо аз ҳар қунҷу қанори даҳр ба сари кишварии мо санг меафкананд, басуи диёри хеш, басуи бародарону хоҳаронашон, ҳамдиёронашон ва билохира Ватанашон. Дар ҳар қунҷаке барои худ қароргоҳи муваққатӣ ташкил намуда ба бадгуйиву бадкунии Тоҷикистон оғоз мекунанд. Вале қавонии имрӯза қавонии солҳои 90 – давраи рукуду қарахтӣ нестанд.

Қавонии саодатманди даврони соҳибистиклоли кишвар бо сарвари Пешвои муаззамии худ президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба суи фардои дурахшон, ба суи музаффариятҳо равонанд ва онҳоро аз ин роҳ баргардонидан номумкин аст.

Дар ҳаққи ношукри ҶНИ меғӯем:

*Шумо бе номусу нангед,
Шумо бе руву бе рангед.
Тихмагзеду дилтангед,
Агар бо фаҳму фарҳангед.
Шумо бо хоҳарони хеш мечангед?
Шумо бо додарони хеш мечангед?
Шумо бо Тоҷикистон-модари худ,
Меҳани беҳтар зи қони хеш мечангед?*

*Зинда бод Тоҷикистони ободу соҳибистиклол!
Зиндаву поянда бод дӯстию қавонии саодатманди кишвари маҳбуб!*

Х. Имомов., омӯзгори кафедраи «Фанҳои гуманитарӣ»